

<http://www.viceversaonline.nl/2011/01/de-kracht-van-het-nederlandse-ontwikkelingsbeleid-is-verdwenen/>

De kracht van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid is verdwenen

- **Geschreven door:**
- [Vice Versa](#)
- **Datum:**
- 7 januari 2011
- **Reacties:**
- [2 reacties](#)

- [Print dit artikel](#)
- [PDF versie](#)
- [E-mail dit artikel](#)
- [Reageer op dit artikel](#)

- [Deel op Facebook](#)
- Deel op LinkedIn
- [Deel via Twitter](#)

De ideeën waarop het nieuwe ontwikkelingsbeleid worden gebaseerd zijn verouderd, achterhaald en hebben weinig inhoud. Dat vinden Cora van Oosten (Wageningen Centre for Development Innovation) en Rob Wildschut (Hivos). De Basisbrief van staatssecretaris Knapen getuigt van een simplistische visie op ontwikkelingssamenwerking. De brief dient daarom te worden afgevoerd en vervangen door een geheel nieuwe brief. ‘Een brief die getuigt van diepe inzichten in mondiale processen; die erkenning geeft aan de rijke ervaring van 50 jaar OS; en die getuigt van een werkelijke internationale solidariteit.’

Door: Cora van Oosten en Rob Wildschut

Na het lezen van de “Basisbrief Ontwikkelingssamenwerking” kunnen we niet anders dan tot de conclusie komen dat het een generalistisch geformuleerd en enigszins neerbuigend document is. Na tientallen jaren van ontwikkelingssamenwerking stelt het document dat “goede bedoelingen niet genoeg zijn” (pag 1). Dat vinden we op z’n

minst kort door de bocht. Op de website van het DAC Evaluation Resource Center van de OESO zijn duizenden evaluatierapporten te vinden van bilaterale en multilaterale donoren, waaruit blijkt dat meer dan 75% van de ontwikkelingsprojecten de vooropgestelde doelstellingen halen (Develtere 2008, met dank aan Uitgeverij Wereldpodium). Natuurlijk valt er nog winst te behalen, maar laten we geen karikatuur maken van een sector waarin leren en evalueren aan de orde van de dag zijn. Een sector waar de staatssecretaris, en zijn minister-voorgangers, zelf óók deel van uitmaken.

Er zijn best een paar positieve punten te vinden in de Brief. Zoals het consequente gebruik van het woord “ontwikkelingssamenwerking”, dat aangeeft dat Nederland het nog steeds van belang vindt om internationaal te blijven samenwerken, en niet bij voorbaat iedere vorm van samenwerking te bestempelen als “hulp”. Positief is ook de nadruk op coherentie in het ontwikkelingsbeleid, in de zin dat de belangen van ontwikkelingslanden bij internationale vraagstukken meewegen, en dat het buitenlandse beleid van de verschillende ministeries enigszins met elkaar in overeenstemming zijn.

Dit laatste idee is overgenomen uit het WRR rapport, dat een belangrijke leidraad is geweest voor het formuleren van de Brief. Helaas is dit WRR rapport nogal selectief gebruikt, en zijn een aantal elementen uit het rapport van hun context losgeweekt. Dit heeft geleid tot een aantal storende inconsistenties, en getuigt van een nogal simplistische visie op ontwikkeling en ontwikkelingssamenwerking.

Hoofdpunt van de Brief is de accentverschuiving van armoedebestrijding naar ontwikkeling. Hier is niets mis mee, behalve in de vele gevallen waar armoede een belemmering vormt voor ontwikkeling. Waar kleine ondernemers niet over het kapitaal beschikken om te investeren, en geen toegang hebben tot voldoende onderpand om een lening te bemachtigen. Waar internationale handelsbelemmeringen een goede marktontwikkeling in de weg staan, en bureaucratische instituties het lokale ondernemingsklimaat frustreren. Waar het niet ontbreekt aan entrepreneurship, maar aan de randvoorwaarden die dit entrepreneurship tot bloeien brengen.

De Brief is niet consistent in het gebruik van termen als “private sector” en “bedrijfsleven”. Doelt men op het ontwikkelen van lokale bedrijvigheid (pagina 5)? Hierin heeft Nederland, met name haar medefinancieringsorganisaties (MFOs) ruime ervaring. Of doelt men op het inschakelen van het Nederlandse bedrijfsleven, omdat deze “als geen ander weet waaraan behoefte bestaat om het ondernemersklimaat te verbeteren”, en “beschikt over onmisbare investeringsmiddelen en kennis” (pagina 9)? Dit laatste valt te betwijfelen; in deze economisch zware tijden zit het bedrijfsleven niet bepaald te wachten op risicovolle investeringen, tenzij gewaarborgd door de Nederlandse belastingbetaler. En dit laatste vereist een duidelijke verantwoording naar de Nederlandse belastingbetaler toe. Iets waar de MFOs ruime ervaring mee hebben middels gedegen en gedetailleerde rapportages, maar waar het Nederlandse bedrijfsleven niet erg vertrouwd mee is. Misschien een suggestie om daar eerst aan te werken alvorens het belang van het Nederlandse bedrijfsleven de internationale samenwerkingsagenda te laten bepalen?

Inconsistent is ook de visie op het belang van het maatschappelijk middenveld. In het WRR rapport wordt dit benoemd als zijnde een belangrijke pijler van het Nederlandse

ontwikkelingsmodel. Omdat MFOs een belangrijk kanaal zijn om als Nederlandse overheid haar internationale doelstellingen te bereiken, daar waar lokale overheden niet in staat of bereid zijn om dit te doen. Omdat MFOs cruciaal zijn in het ontwikkelen van een internationale civil society, dat zo'n belangrijke rol speelt in de discussies rond mondiale publieke goederen en accountability. Dat MFOs belangrijk zijn in het opbouwen van mondiale netwerken van maatschappelijke,- mensenrechten- en milieu-organisaties. De huidige mega-bezuiniging op de MFOs staan met dit alles in schril contrast.

Belangrijk punt in de Brief is de voorkeur voor concentratie van interventies in een aantal specifieke sectoren. Natuurlijk zijn voedselzekerheid en water belangrijke zaken, maar zijn er inmiddels geen internationale afspraken over donor harmonisatie en "alignment" met de beleidsvoering van partner landen? En is er niet internationaal afgesproken dat lokale overheden de richting van het ontwikkelingsbeleid bepalen, en die expertise aanvragen waaraan werkelijk behoefte is? Valt dit niet ook onder de term "coherentie"?

Capaciteitsontwikkeling en institutionele verandering, in het WRR rapport genoemd als belangrijke randvoorwaarden voor ontwikkeling, komen in het document niet aan de orde. Terwijl juist het ontwikkelen van lokaal ondernemerschap staat of valt bij institutionele ontwikkeling, en het opbouwen en delen van kennis rond productietechnieken, productieketens en bedrijfsvoering. Middels het opbouwen van kenniscentra die wereldwijd samenwerken om nieuwe inzichten te verwerven rond een aantal uitdagingen waar de wereld momenteel voor staat (financiële en economische crisis, voedselcrisis, klimaatcrisis, sociale crisis). Kijkend naar het bijbehorende budget zien we dat investering in de private sector sterk toeneemt, terwijl de ontwikkeling van het hiervoor noodzakelijke onderwijs en kennisniveau drastisch afneemt. Wat een contradictie.

Het strategisch belang van Nederland wordt expliciet genoemd. Natuurlijk heeft Nederland belang bij internationale samenwerking, omdat ook wij, of we het willen of niet, deel zijn gaan uitmaken van de Global Village. Maar om het belang van het Nederlandse bedrijfsleven in hoge mate de internationale samenwerkingsagenda te laten bepalen (pag 4) is kortzichtig en contraproductief. Wat heeft het Nederlandse bedrijfsleven tot nu toe bijgedragen aan de ontwikkeling van de private sector in Afrika? Onze multinationals hebben grote belangen in Afrika, maar hebben ook een dubieuze reputatie als het gaat om het leveren van een bijdrage aan lokale economieën, en het bestrijden van armoede.

Conclusie: er wordt een nieuw beleid gepresenteerd. Maar de ideeën waarop dit beleid is gebaseerd, zijn verouderd, achterhaald, en hebben weinig inhoud. De kracht van het Nederlandse OS beleid is verdwenen. Die kracht bestond uit een vijftal zaken:

- -De gedachte dat OS erop gericht dient te zijn gezamenlijk verder te komen, door het combineren van achtergronden en ideeën die leiden tot nieuwe inzichten;
- -De gedachte dat het noodzakelijk is om belemmeringen voor een succesvolle ontwikkeling in kaart te brengen en daar aandacht voor te vragen (handelsbelemmeringen zijn daar slechts één voorbeeld van);

- -De gedachte dat er institutionele veranderingen nodig zijn om systemen duurzaam te verbeteren, en dat capaciteitsontwikkeling, onderzoek en onderwijs hierbij onmisbare elementen zijn;
- -De gedachte dat OS zoals boven beschreven voor een groot gedeelte het best gedaan kan worden door lokale organisaties; iets waar juist de Nederlandse MFOs veel ervaring in hebben;
- -De gedachte dat het belangrijk is om tenminste vast te houden aan een zuivere 0,7 % norm. Het percentage mag dan wat willekeurig zijn, maar het geeft wel een principe aan. En principes zijn er niet om te gebruiken wanneer het uitkomt, en overboord te gooien wanneer het wat minder uitkomt.

Vandaar onze conclusie dat de Brief dient te worden afgevoerd. En vervangen door een geheel nieuwe brief. Een brief die getuigt van diepe inzichten in mondiale processen; die erkenning geeft aan de rijke ervaring van 50 jaar OS; en die getuigt van een werkelijke internationale solidariteit, doorspekt met de gedachte dat “samen voor ons eigen” ons niet veel verder helpt. Kortom, we mogen als Nederlands burger en belastingbetaler meer verwachten van onze politici, zelfs als deze niet veel ervaring hebben op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.